

SUBJECT : FUNDAMENTALS OF PATANJALA YOGA SUTRA

Day : Saturday
Date : 23/09/2017

W-2017-0490

Time : 10.00 AM TO 01.00 PM
Max. Marks : 80

N.B.

- 1) Attempt any **THREE** questions from Q.1 to Q.5.
  - 2) Q.6 is **COMPULSORY**.
  - 3) Figures to the right indicate **FULL** marks.
-

- Q.1** What is the concept of yoga according to Patanjala Yoga Sutras (P.Y.S.)? Briefly explain the “Padas” as mentioned by Maharshi Patanjali in the Yoga Sutras. (20)
- Q.2** Define “Citta” in Patanjala Yoga Sutras. Explain its need, structure and function. (20)
- Q.3** What do you mean by “Ashtanga Yoga”? Explain the attributes of “Yama” and “Niyama”. (20)
- Q.4** Explain the concept “Kriya Yoga”. Explain its importance and educational values. (20)
- Q.5** Define “Pragna”. Explain the concept of “Rutambhara Pragna” and “Saptabhumi Pragna”. (20)
- Q.6** Write short notes on **FOUR** of the following: (20)
- a) Understanding of yoga according to Gita, Hatha, Mantra and Laya Yoga
  - b) Traditional Yogic texts-explain them in brief
  - c) Chittaviksepa /Antaraya
  - d) Kaivalya
  - e) Abhyasa and Vairagya
  - f) Chittaprasadana
  - g) Sabija and Nirbija Samadhi

मराठी-रूपांतर

सूचना:

- १) प्रश्न क्र. १ ते ५ मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा
- २) प्रश्न क्र. ६ सोडविणे आवश्यक आहे.
- ३) प्रश्नांच्या उजव्या बाजूला प्रश्नांचे पूर्ण गुणांक दर्शविले आहेत

-
- प्र.१ पातंजल योग सूत्राप्रमाणे योग म्हणजे काय? या ग्रंथांमध्ये असलेल्या वेगवेगळ्या भागांचे (२०)
(पादांचे) स्पष्टीकरण करा.
- प्र.२ 'चित्त' म्हणजे काय? पातंजल योग सूत्रामध्ये स्पष्ट केलेल्या 'चित्त' या संज्ञेची गरज, स्वरूप (२०)
आणि कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.३ 'अष्टांग योग' म्हणजे काय? अष्टांग योग मधील 'यम' आणि 'नियम' या पायऱ्या स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.४ क्रिया योगाची संकल्पना स्पष्ट करा. त्याचे महत्त्व स्पष्ट करून शिक्षणाच्या दृष्टीने त्याचे महत्त्व (२०)
आणि गरज स्पष्ट करा.
- प्र.५ 'प्रज्ञा' म्हणजे काय? 'ऋतंभरा प्रज्ञा' आणि 'सप्तभूमि प्रज्ञा' स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा. (२०)
अ) गीता, हठयोग, मंत्रयोग व लययोग या द्वारे योग विषयाची ओळख
ब) योग विषयक जुने ग्रंथ व त्यांचे स्पष्टीकरण करा.
क) चित्तविक्षेप / अंतराय
ड) कैवल्य
इ) अभ्यास आणि वैराग्य
फ) चित्त प्रसादन
य) सबीज आणि निर्बीज समाधी

* * * * *